ARMENIA, Journal en langue Arménienne, fondé à MARSEILLE en 1885.

ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 25րդ շրջանի բաժնորդագրին է 20 Ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 Ֆրանգ, ԿԱՆԽԻԿ, կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի՝ ամսի համարոր ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2 Ֆր. (Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 Ֆր.) հաշուելով։ Նոր գրաբար պէտք է ղրկել այս հասցէով։ M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Arménia*
MARSEILLE (France)

ԻԵ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 9

1910 ՅՈՒՆՎԱՐ 1 Շբթ.

(Հ. Տ. 1909 Դեկտեմբեր 19)

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Արտաւոր չէ վերադարձուցանել չհրատարակուած ձեռագիրները։
Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Յանուցման 1 միջակագիրը 1 սանտիմտարժէք։ 1 գլխագիրը 2 սանտիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ„Ի ԻԵ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1909 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 1910 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ)

Ամբողջ 25րդ տարեշրջանի բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ (4 տոլար ամերիկեան կամ 7 բուրլ և 50 կպկ. ռուսական) ամէն տեղի համար, ի բաց աւեալ Թիւրքիան և Պարսկաստանը, որոնք ղրկուի կէս բաժնորդագնով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորդագնով։ Կարելի է բաժնորդագրուիլ նաև քանի՝ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնթ = 75 կպկ.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար։

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ «Արմէնիայի Օժանդակ» արձանագրուած են մեր հրատարակած Օժանդակութեան Կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կունենան Արմէնիա ստանալու, քանի՝ անձի համար որ ուզեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ դրուելով և կէս բաժնորդագնով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանգով կամ ամսական 1 ֆր.ով։ Կարելի է նաև Օժանդակի նշանակած բաժնորդի հասցէին ուղղակի ղրկել թերթը, 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժնորդագնով։

Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների Մէսէչուսէց նահանգին մէջ բնակողների դիւրութեան համար, կը նշանակենք «Արմէնիայի Օժանդակ»ներէն Տիար Մաղաք Պէրպէրեանի հասցէն, որին կարելի է դիմել թէ՝ բաժնորդագրուելու և թէ՝ մեր հրատարակած տեսակներն ու դիրքերը դիւրութեամբ ստանալու համար։ Ահա այդ հասցէն.

M. G. Berberian
100, Front str.
WORCESTER Mass

Նոյնպէս Նիւ Եորքի, Նիւ Ճերզիի նահանգներին մէջ և ատոնց մօտակայ տեղը գտնուողները կրնան դիմել «Արմէնիայի Օժանդակ»ներէն Տիար Տիգրան Միզրագճեանին որի հասցէն է

Dikran Mizrakjian
121 P. O. Box
WEST HOBOKEN N. J.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տնտեսական զարգացում. — Գաղթականներու շուրջը. — Հ. Բ. Ը. Միութիւն. — Հայեր ի Ռուսիա. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Թօփչեանի սպանման շուրջ. — Տեղական. — Նուիրատուութիւն. — Թիւրքիաեն լուրեր. — Պաղտատի երկաթուղին. — Արտասահմանի լուրեր. — Ստացուած պարբերական հանդիսներ — Յանուցումներ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Մեր հայրենիք Թիւրքիան օտարներին առջև մրցման ասպարէզ մը դարձած է շահագործութեան համար. իսկ իր զաւակները չեն ուզեր մտածել այդ մասին, չեն խորհիր թէ Թիւրքիայի ներկայ համեմատաբար ազատ վիճակին մէջ ի՞նչ ձեռնարկներ կրնան ընել թէ՝ երկրին շահեցնելու և թէ՝ իրենք շահելու համար, այլ ապատութենէն կօգտուին միայն հայրենիքը լքելով գաղթելու համար։

Մայր-հայրենիքը իր զաւակները դիւցնելու համար երկու ստինք ունի. հողագործութիւնն ու վաճառականութիւնը։ Մեր հայրենակիցներ ի՞նչ կընեն այդ ծիծերէ բիւած կաթը առատօրէն ծծելու և զարգանալու համար։ Չեն գրգռուիր, չեն շարժիր անդամ այդ պէտքը գոհացուցնելու համար։

Դիտենք որ անհատական ջանքեր, թէև միշտ անհրաժեշտ, յաճախ տըկար և սահմանափակ կը մնան այդ ասպարէզի մէջ։ Մեծ ձեռնարկներ յառաջ տանելու համար պէտք է միանան տկար ոյժերն որ զօրանան։ Մեր ժողովուրդն զգացած է այս ճշմարտութիւնը. բայց կերևի թէ դպրոցներ բանալու և քաղաքական նպատակով խմբակցութիւններ կազմելու համար միայն ընկերութիւններ հիմնելու վարժուած է։

Կարդացէք հայաբնակ զանազան գաւառներէ եկած թղթակցութիւնները։ Դուք կը գտնէք միայն հարըստահարութիւնների լուրեր, կառավարութեան դէմ գանգատներ և այլ այսպիսի բաներ։ Դրէթէ բնաւ չենք տեսներ երկրին տնտեսական վիճակին վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ, տնտեսական զարգացման մասին թելադրութիւններ և նոր ձեռնարկների լուրեր, երկրին մէջ հողագործութիւնը և վաճառականութիւնը զարգացընելու համար ընկերութիւններ և այլն։

Դուցէ առարկուի թէ Թիւրք կառավարութիւնը չթողուր մեզ այդպիսի շահագործական ձեռնարկներ ընել։ Եթէ այլևայլ նկատումներով մաս մը ճշմարտութիւն ալ գտնուի այդ առարկութեան մէջ, այդ բուսական չեմ համարիր անգործութիւնը արդարացնելու։ Այս կառավարութեան տակ կրնանք այժմ ընկերութիւններ հիմնել գպրոցներ բանալու, քաղաքական կուսակցութիւններ կազմելու համար, որոնց վրայ Թիւրք կառավարութիւնն արդէն ժպտուն աչքերով չէր նայեր և գուցէ չնայիր ալ, իսկ երկրին անտեսական զարգացման և այլ շահագործական նպատակներով ընկերութիւններ կազմուելո՞ւն արգելք պատի հանդիսանայ, մինչդեռ ասոնցմէ մինք ալ շահի աղբիւրներ կրնայ ակնկալել։ Ներկայիս մէջ բուն արգելքը մեր անվարժութիւնը, մեր դանդաղութիւնն է, հետևանք երկարատև բռնապետութեան մը սաստիկ ճնշումներին։

Օրինակ մը միայն մէջ բերեմ ցոյց տալու համար թէ մեր հայրենիքի մէջ շահի միջոցներ գտնելու օ՞րշալի անտարբեր ենք, մեր աչքեր մի՛շտ գէպի հեռուները սևեռած մնալով։ Հազարաւոր գաղթականներ Թիւրքիաէն գալով կանցնին Մարսէյլէն Ամերիկա երթալու համար։ Ասոնցմէ շատեր դրախտա կոչուած տարափոխիկ աչքի հիւանդութիւն ունենալնուն համար չեն կրնար ընդունուիլ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգները. ուստի կը ստիպուին իրենց հիւանդութեան վիճակին համեմատ երկար կամ կարճ ժամանակ մը մնալ Մարսէյլ և կամ թափառիլ Եւրոպայի զանազան քաղաքներ և դրամներ վատնել մինչև որ աչքերնին բժշկուի և կարենան Ամերիկա երթալ։ Այս կը ցուցնէ թէ Խարբերդի, Տիգրանակերտի կողմերը և այլ հայաբնակ տեղերը ուրիշ կուգան այդ գաղթականներ, աչքի հիւանդութիւնը շատ տարածուած է։ Արդ, ակնարկութիւնը շատ յառաջ գնացած է Ամերիկայի մէջ. նոյն իսկ Եւրոպայի մէջ մեծ անուն ունին ամերիկեան ակնարոյժները։ Այսչափ հազարաւոր Հայեր կերթան Ամերիկա. արդե՞օք տնտնցմէ քանին ակնարուժութիւն ուսնելով այնտեղ, աչքի մասնագէտ հմուտ բժիշկ դարձած և հայրենիք վերադառնալով թէ՝ իրենց և թէ՝ իրենց երկրին օգտաւէտ վիճակ մ'ունեցած են։ Դուցէ և ոչ մէկ հատ...։

Պէտք չէ ամէն բան կառավարութենէն սպասել որ նա ընէ, ակնարոյժներ դրկէ պէտք եղած տեղերը, հողագործական նորութիւններ մրցունէ երկրին մէջ. վաճառականական ընկերութիւններ կազմել տայ և այլն։ Ժողովուրդն ինք պէտք է շարժի և գործէ իր օգտի համար. և ատոր համար պէտք է իր մէջէն երևան գան նախաձեռնող անհատներ։ Ահա այդպիսի մարդեր կը պակսին մեր մէջ։

Դիտեցէք նոյն իսկ մեր ազգային վարչական շրջանակին մէջ. միթէ՞ այդպէս չէ։ Օսմանեան Սահմանադրութեան ինչպէս և մեր Ազգ. Սահմանադրութեան վերահաստատուելէն յետոյ, Միացեալ ընկերութեան վերակազմութեան գործը կը պարտինք ժողովրդի մէջէն անհատի մը նախաձեռնութեան։ Եթէ պատրիարքարանէն սպասէինք ատոր համար, պէտք էր դեռ շատ սպասել։ Անիկա կուսակցական կռիւներով, հրաժարականի և ընտրութեան խնդիրներով, քաղաքական կնճիռներով և զանազան էնդրիկներով զբաղուած, ժամանակ չպիտի գտնէր Միացեալ ընկերութեան վերակազմութեան վրայ ալ մտածելու։ Ժողովրդէն անհատ մ'էր, Վանեցի վաճառական Տիար Յովհաննէս Խազարեան, որ իր համեստ բնաւորութեամբ չէ ուզած փայլիլ ազգային վարչական պաշտօններով, նախաձեռնարկ եղաւ հրապարակի վրայ գնելու Միացեալ

ընկերութեան վերակազմութեան խնդիրը, իր կողմէ տարեկան որոշ գումար մը յատկացնելու առաջադրութեամբ։ Ատոր արձագանգ տուաւ Տիար Արտաշէս Ֆընտըգլեան (ոչ վարչական պաշտօնատար), իր կողմէ 100 ոսկիի նուէր մը բարդելով առաջադրուած գումարին վրայ որ հետզհետէ ձիւնագնդի մը պէս գլորուելով ստուարացաւ խոշորցաւ և աչքի զարնող հսկայ մարմին մը դարձաւ։

Այդպէս պէտք է վարուիլ տնտեսական զարգացման վերաբերեալ ձեռնարկների համար ալ։ Աչքերնիս կառավարութեան յառած՝ ամէն բան անկէ սպասելու փոխանակ, պէտք է ժողովրդին մէջէն նախաձեռնողներ յառաջ գան։

Սխալ է կարծելը թէ միայն դպրոցների և առ առաւելն քաղաքական խմբակցութիւնների համար ընկերութիւններ կազմելով գործելու պէտք ու յարմարութիւն կայ մեր երկրի մէջ։ Ո՛րչափ արհեստագէտներ և գործելու ընդունակ ճարտար մարդեր կան որոնք ընկերութեան մը նիւթական աջակցութեան կը կարօտին հոն օգտակար դառնալու համար։

Անօթի մնացած մարդը ուսանելու կամ կարդալու շատ հաւան չկրնար ունենալ։ Ժողովուրդ մը չկրնար երկար ապրիլ քաղաքականութեամբ միայն զբաղելով։

Ժողովուրդները ապրելու համար պէտք ունին ազատութեան, լոյսի և ամէնէն առաջ հացի։

Մ. Փ.

ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋԸ

Հայրենիքէս չմեկնած, մեր ազգային վերքերէն շատն ինծի ծանօթ էին, բայց կը խոստովանիմ որ որոշ գաղաբար մը չունէի այն մեծագոյն աղէտին վրայ որ դաղթականութիւն կը կոչուի։ Ցուցիչ պէտք է որ մեկը Մարսիլիոյ հայ պանդոկներն այցելէ համոզուելու համար թէ հայկական համատարած ջարդերուն ընել չ'կրցածն հայը կամաւորաբար, ինքնաբերաբար կը գործադրէ, իր ծընընդավայրը, հայրենիքը կը պարպէ՝...։

Ահաւասիկ, ուսեալ հարիւրաւոր երիտասարդներու խումբեր Ամերիկա կ'երթան. կ'երթան գործարաններու մէջ մաշեցնելու, հատցնելու կեանքեր, որք մեր հայրենեաց վերակենդանութեան գործիքները պիտի կըլլային ըլլալ։

Մեր հայրենեաց մէջ դպրոցներ ունինք որք գոլէճական սանկ համեստ ուսուցիչներու կարօտը կը քաշեն. բայց ահա հոս Մարսիլիոյ մէջ գոլէճական չըլլանաւարաներու կը հանդիպիմ որք Ամերիկա կը գաղթեն և այստեղէն իսկ սկսած են արհեստներ ի գործ դնել, որք հայրենեաց մէջ իրենց ունեցած կոչումին բաղդատմամբ շատ աննշան են ...։ Եւ ըսել թէ երկրին մէջ տգէտ, խեղճուկ, անմշակ արհեստաւորներուն ձեռքին մէջ հարիւրաւոր արհեստներ կան որոնցմով զարգացեալ արհեստաւորը պիտի կրնար նախանձելի դիրք ու վիճակ ստանալ. բայց երկրին մէջ դպրոցներու երես տեսնողը չի գիտեր արհեստներու հետեւելու։

Իսկ անուս, գեղջուկ հայը, զուրկ ինքնազարգացման զգացումէ, իւր ծննդավայրի օրավարձն ու Ամերիկայինը կը բաղդատէ և հրապուրուած կը գաղթէ,...։ Ու երկիրը կը պարպուի։

Թո՛ղ չըսեն ուրեմն թէ գաղթականութեան հոսանքին պատճառը մեր հայրենեաց քաղաքական կացութեան մէջ փնտռելու է. ատոր պատճառը հայու ցեղային հակումներուն ու մանաւանդ տնտեսական կացութեան մէջ փնտռելու է։

Հայ գիւղացին իւր արտի, պարտէզի մշակութենէն նախամեծար կը համարի գործարաններու կեանքին հեռանկարը, և գուցէ իրաւունք ալ ունի երբ ի նկատի առնենք թէ իւր արտը չի կրնար իւր բազմանդամ ընտանիքն ապրեցնել։

Ո՞ւր են այն ցեղային գերակշռութիւններն որոնց համար կը պարծենանք թէ մեր հայրենեաց դրացի ցեղերուն վրայ ունինք. մեր գիւղացին անասնաբուծութեան ու երկրագործութեան վրայ այնքան գաղաբար ունի, որքան իր դրացի քիւրտը. սա տարբերութեամբ միայն որ քիւրտը իւր ունեցածը կրնայ պաշտպանել և չունեցածը յափշտակել։

Ո՞ւր են մեր այն երիտասարդները որոնց համար կը յուսայինք որ Սահմանադրութեան հռչակումէն եւքը հայրենիք դառնալով երկրագործական գիտութեան բարիքները դէպի հայրենիք պիտի փոխադրէին յոգուտ իրենց և հայրենեաց։

Եւ քաղաքացիներու գաղթելու հակամէտ գանգուածներուն համար՝ ո՞ւր են Եւրոպայի, Ամերիկայի մէջ զարգացող այն երիտասարդները որք հայրենիք պիտի փոխադրէին ճարտարարուեստի եւ արհեստներու մէջ իրենց ձեռք բերած հմտութիւնը, երկրի գործաւորութեան գործ հայթայթելով. պէ՞տք է յիշեցնել թէ այն կոյս և ընդարձակ երկրին մէջ, ազատ սպառիչ մրցումի ճնշումէն, պիտի կրնային այնպիսի դիրքեր գրաւել որք Ամերիկայի կամ Եւրոպայի մէջ իրենց համար երազել իսկ կարելի չէ։

Բայց ես իմ ճամբորդութեանս մէջ այս տեսակ գաղաբարներ հետապնդող երիտասարդութեան մը չը հանդիպեցայ. ես տեսայ գաւառացի միամիտ նորտես պատանեկութիւն մը՝ միջավայրի խստութենէ և ծնողաց հսկողութենէ հեռու զբօսնելու հեռապատկերումը ուրախացած. տեսայ քիչ շատ զարգացումի տէր ուրիշ երիտասարդներ որք դպրոցներու գրասեղաններու վրայ իրենց առած մտաւորական պաշարը գործարաններու կեանքին մէջ թաղելու կ'երթային, և համակերպած ըլլալ կը թուէին։

Եւ խորհեցայ թէ մեր խեղճ ազգը դէպի հատնում, անճիտում կ'երթայ և երբ Հայ մամուլն այս կէտը ուշադրութեան չ'առներ, այս հոսանքին առջև թումբ կանգնելու աշխատելու տեղ՝ գաւառացի լալկան ու տգէտ թղթակիցներու անենպատակ և երբեմն ալ չափազանցեալ նկարագրութիւնները կը հրատարակէ ու հայրենիք դառնալ ուզողներու եռանդը կը նուազեցնէ, ազգային կործանումը փութացուցած կ'ըլլայ։

Մեր հայրենեաց մէջ գիտակից, հեռատես ու ինքնաճանաչ կեանք մը մեզի համար նախամեծար ու կարելի է և ներկայիս տկար ձայնս կը բարձրացնեմ հրաւիրելու Հայ երիտասարդութիւնը որ իր ակնարկը դէպի այն կեանքն ու ապագան դարձնէ։

Մարսէյլ 15 դեկտ. 1909

ՏԻԳՐԱՆԱ ԿԵՐՏՑԻ ՄԸ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

«Հայկական Բարեգործական ընդհանուր Միութեան» նպատակն ու կազմակերպութիւնը ծանօթ լինելով արդէն մեր ընթերցողներին ինչպէս և ընդհանուր հայութեան, հարկ չենք զգար այդ մասին երկարօրէն գրելու։

Ուրախութեամբ ստացած ենք Միութեան հրատարակած եռամեայ Տեղեկագիրը ուր թուանշանները պերճախօս կերպով կը հաստատեն թէ այդ Միութիւն իր եռամեայ շրջանի մէջ նախախնամութեան մը պէս օգտակար հանդիսացած է նիւթական օգնութիւններ հասցունելով Հայաստանի և Կիլիկիոյ աղէտեալներին։ Ընկերութիւնը 3 տարիի մէջ 387,088 եգիպտական ղրուշ եւ 92 հարիւրորդ եկամուտ ունեցած է, 254,250 ղրշ. նպաստներ ղրկած է աղէտեալներին, 54,911 ղրշ. և 70 հարիւրորդի ընդհանուր ծախքեր (գրասենեկի, պաշտօնեայների եայլնի համար) ունեցած է, որով մնացեր է 77,927 և 22 հարիւրորդ ղրուշ 1909 ապրիլ 30ին որ ընկերութեան եռամեայ շրջանի լրանալու թուականն է։ Առկէ զատ ունի անձեռնմխելի պահեստի դրամագլուխ 871,805 ղրշ. և 83 հարիւրորդ (1)։

Միութեան վերաբերեալ զանազան մանրամասնութիւններին տեղեկանալ ուզողները պէտք է ուշադրութեամբ աչքէ անցունեն հրատարակուած տեղեկագիրը որ կը բաղկանայ 116 երեսներէ։

ՀԱՑԵՐ Ի ԹԻՒՐԲԻԱ

Միացեալ ընկերութիւնը կեդրոնական բարձրագոյն վարժարան մը բացեր է Խնուսբերդի մէջ։

— Ատանէն գրուած նամակ մը քաղուած է հետեւեալը. «Կառավարութիւնը կը ջանայ գոհացում տալ առողջապահական պէտքերու. բայց նախախնամական բարիք մը պիտի ըլլար, եթէ բժշկական յանձնախումբեր ղրկուէին, մանաւանդ Հաճըն և Զէյթուն, ուր տիրող թշուառութիւնը անկարելի կը դարձնէ գործադրել առողջապահական կանոններ։ Որոնցմէ մէկ ժանտատենդի (թիֆօ) ծագումը սոսկում պատճառեց. սակայն բերեբաղդաբար կարելի եղաւ շուտով առաջքը առնել և հիմա հիւանդութիւնը բոլորովին անհետացած է։ Որբերուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։»

— Երուսաղէմի համար Ազգ. կրօնական վարչութեան կողմէն պատրիարքական տեղապահ նշանակուած Դանիէլ վարդապետ Յակոբեան իրեն գործակից տրուած Տ. Գրիգոր փափազեան դեկտ. 8/21ին կ. Պոլսէն մեկնած են դէպի իրենց պաշտօնավայրը, Երուսաղէմ։ Դեր. Դանիէլ վարդապետ մեկնելէ առաջ՝ սուլթանին ունկնդրութեան ընդունուած է։ Վարչապետին, ներքին ու դատական գործերի նախարարներին և կրօնական տեսչին հետ տեսակցութիւններ ունեցած է իր պաշտօնի գործադրութեան նկատմամբ։

— Այն 21 Զէյթունցի հայերը որոնք տակաւին մնացած են Մարսիլիոյ բանտին մէջ, կ. Պոլսի Ազատամարտ օրաթերթին երկու նամակ ղրկած են որոնցմով դառնապէս կը գանգատին իրենց տխուր վիճակին կը յայտարարեն թէ իրենք անմեղ են, թէ իրենց յանցանքն է միայն Հայ և Զէյթունցի լինելը, թէ իրենք զոհ եղած են Ասատուր Կալաֆրդեան անուն անձի մը և անոր ընկերների էնդրիկներին. թէ այս ամէնքը ղրկած և բացատրած են Պատրիարք Սրբազանին, բայց մինչև այժմ ոչ օգնութիւն չէ եղած, մխիթարական պատասխան մը անգամ դեռ չենք ստացած։ Իբրև նմոյշ կարտատպենք այդ Զէյթունցիներուն նամակէն՝ որ թիւրքերէն լեզուով գրուած է, հետեւալ սրտառուչ տողերը.

«Թավուգ քէնտի փիլիճլէրինի գոնատարքերն ալթընա թօփլար, անապա հի՛չ պիր պէօյիւկիւմիզ եօ՛ղ մը տբը, սահապսը՛զ մը գալտրդ, էրմէնի էվլատլար հեթիսի փէրուշան, քիմիսի տաղլարտա, քիմիսի մահպուսխանելերտե չիւրիւմէքտէ...։»

— Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութիւնը դեկտ. 13/26ի կիրակի օր նուագահանդէս մը տուեր է Բէրա, Իւնիօն Ֆրանսէզի սրահին մէջ, որմէ հասոյթ գոյացեր է 450 ոսկիի չափ։ Ներկայ գտնուեր են արտաքին գործերի նախարար Ռիֆաթ փաշա և իր տիկինը, որոնց հովանաւորութեան տակ գրուած էր հանդէսը։

— Պարտիզակցի Նշանաւոր վարդապետ Տ. Մինասեանը վախճաներ է։ Այդ մարդ եթէ պարտիզակցի մնացած լինէր, թերեւալի օգտակար մէկը լինէր։ Լաւ խօսիլ ու գրել գիտէր և աշխատիլ չէր փախչեր, ասդին անդին վազուռտելու պատրաստ էր։ Բայց կերկի թէ անկարող էր վարդապետական ամուրի կեանքը տանելու։ Կինն ու

(1) Եգիպտական 4 ղրուշը կ'արժէ 1 ֆրանք։

...ին զինք գլխէ հանեցին և անպի-
...նացուցին։ Ըսողներ ալ կան թէ
...ութիւնեան տխրահռչակ նախա-
...ր Նազիմ պէյը (յետոյ փաշա) այդ-
...ան վարդապետի թոյլ կողմերէն
...ուէր տեղեկութիւններ քաղելու
...մար։

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Թիֆլիզի կեդրոնական նպաստա-
...ոյց յանձնաժողովը, որ կովկա-
...ի աղէտեալներին օգնելու նպատա-
...ով կազմուած էր բացառիկ հանգա-
...նքների մէջ և հանգուցեալ կաթո-
...իկոս վեհ. Հայրիկի միջնորդու-
...ամբը ռուս կառավարութենէն
...ուերացուած, որոշեր է այժմ վերջ
...ալ իր ներկայ գործունէութեան
...երկին և ներկայացնել հասարակու-
...թեան և ամենայն Հայոց կաթողիկո-
...ին իր մինչև այժմ կատարած գործե-
...ի տեղեկագիրը և հաշիւները։
Յանձնաժողովը ստացած է զանազան
...երկիրներ գտնուող Հայերէն կէս մի-
...լիոն ռուբլիի չափ նուէրներ որոնցմով
...ուտեստ, հագուստ, սերմացու, եր-
...կրագործական գործիքներ, կահ կա-
...րասի, անասուններ հայթայթած է
...աղէտեալներին, բժշկական օգնու-
...թիւններ հասուցած է անոնց, վերա-
...նորոգած է քանդուած գիւղեր եւ-
...այլն։

Յանձնաժողովը նկատի առնե-
...լով միանգամայն որ աղէտներ միշտ
...անպակաս կը լինին և հարկ կը լինի
...այդ ատենները անմիջապէս օգնու-
...թիւն հասցնել և իր ներկայ գործու-
...նէութեան հաշիւները փակած ժա-
...մանակ պատրաստ կը մնայ նշանա-
...կի գումար մը, նպատակայարմար
...տեսեր է կազմել օրինական ձեւով
...մի դրամարկղ, յատկապէս աղէտնե-
...րի ժամանակ Հայերին օգնելու նը-
...պաստակով։

Յանձնաժողովը որոշեր է պատ-
...րաստել այժմէն ծրագիր մը այդպիսի
...նոր կազմակերպութեան մը համար
...և իր ներկայ գործունէութեան տե-
...ղեկագրին ու հաշուեցոյցին հետ մէկ-
...տեղ ներկայացնել վեհ. կաթողիկո-
...սի հաւանութեան։

— Թիֆլիզի Հորիզոն օրաթեր-
...թը, որ ինչպէս ծանուցած էինք,
...դժբաղդ դէպքի մը հետեւանքով առ-
...ժամանակ դադրած էր հրատարակ-
...ուելէ, վերսկսած է այժմ հրատա-
...րակուիլ խմբագրական նոր կազմով
...մը որի գլուխը կը գտնուի ռուսահայ
...անուանի հրապարակագիր Լէօ։ Խմ-
...բագրութիւնը հարկ համարած է
...յայտարարել իր առաջին յօդուածի
...մէջ թէ «Հորիզոն»ը հրապարակին
...վրայ ծանօթ կուսակցութիւններէ ոչ
...մէկին չպատկանիր, այլ անկախ
...թերթ մ'է այն։ «Հորիզոն»ի տարեկան
...բաժանորդագին է Ռուսիէն դուրս
30 ֆրանք։ Հասցէն Rédaction du
journal «Horizon»
Tiflis (Caucase-Russie)

ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՍՊԱՆՄԱՆ ՇՈՒՐՋ

Թօփչեանի սպանման համար
ձերբակալուած Յաբէթ անուն ան-
ձը՝ որ Դաշնակցական նախկին խմ-
բապետ և այժմ Ռուսիա բնակող
Միհրանի եղբայրն է, Էրզրումի վա-
լիին առջև խոստովաներ է թէ ինք
էր Թօփչեանին սպաննողը, թէ մը-
տադիր էր Տրապիզոնի կամ կիւմիւշ-
խանէի մէջ սպաննել բայց յարմա-
րութիւն չգտնելով՝ Խատրակի մէջ
կրցաւ գործադրելիր ոճիրը։ Յաբէթ
յայտարարեր է նաև թէ նպատակ
ունէր ուրիշ 5-6 նշանաւոր անձեր
ալ սպաննել, բայց շուտ ձերբակալ-
ուեցաւ։

— Կարինի «Յառաջ» թերթին
մէջ, Թօփչեանի սպաննութեան առ-
թով գրուած առաջնորդող յօդուածին
մէջ ռուս կառավարութեան դէմ վի-
րաւորական բացատրութիւններ գըր-
ուած լինելուն համար դատի ենթար-
կուած էր թերթը։ Դատավարու-
թիւնը չորս նստի մէջ կատարուած և
դատարանն անպարտ արձակած է
«Յառաջ»ի արտօնատէր Տ. Ատրու-
նին և խմբագիր Տ. Լիպարիտը։

— Կարինի կուսակալ Ճէմալ պէյ
առաջարկեր է ներքին գործերի նա-
խարարութեան որ ամսաթոշակ մը
յատկացուի հանգուցեալ Եղիշէ Թօփ-
չեանի այրիին։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Յաւով կը հրատարակենք որ քա-
ղաքիս հայ գաղութի պատուաբեր և
օգտակար անդամներէ մին պակես-
ցաւ այս շաբաթ։ Թիֆլիսցի Տիար
Գէորգ Հէկուբեանց որ 17 տարիէ ի
վեր քաղաքիս մէջ հաստատուած էր
և վաճառականութեամբ կը զբաղէր,
չորեքշաբթի օր մեռաւ 59 տարեկան
հասակին մէջ և երեկ, ուրբաթ, յու-
ղարկաւորութեան տխուր հանդէսը
կատարուեցաւ։ Թէ՛ մարսէյլբնակ
Հայերէ և թէ՛ Ֆրանսացի վաճառա-
կաններէ բաղկացած յուղարկաւոր-
ների բազմութիւն մը կը հետեւեր
դագաղին մինչև եկեղեցին. շատեր ալ
կառքերով գնացին մինչև Սէն Բիէրի
գերեզմանատունը։ Եկեղեցիին մէջ
պատշաճ դամբանական մը խօսեցաւ
տեղիս Հովիւ Տէր Եղիշէ քահանայ
Գալչընճեան։

Մեր խորին ցաւակցութեան ըզ-
գացումներ հրապարակաւ կը յայտ-
նենք Հէկուբեանց ընտանիքին։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկի Սէնդ Լուիս քաղաքէն
վանեցի Տիար Մեսրոպ Մ. Կեռո-
յեան որ 1 օրինակ Արմենիա անցած
24րդ տարեշրջանին նուիրած էր
Վարագի վարժարանին, ներկայ 25րդ
տարեշրջանին համար ալ նորոգած է
իր այդ նուիրատուութիւն։

ԹԻՒՐՔԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախարարներէ մի քանին այս
միջոցին ճանբորդութիւններ կ'ընեն,
տեղին վրայ ուսումնասիրելու համար
ժողովրդի վիճակն ու պէտքերը։
Հանրային շինութիւնների նախարար
Հալաճեան Պետրոս էֆէնտին, Մա-
կեդոնիայի կողմերը պտոյտի գնացած
է ուր ոչ միայն իր նախարարութեան
ենթարկուած պաշտօնեայներէն, այլ
և ժողովրդէն ալ լաւ ընդունելու-
թիւն գտած է։

«Թանին»ի խմբագրապետ Ճա-
հիտ պէյ որ ելմտական նախարար
Ճավիտ պէյին ուղեկից եղած է, լը-
րագիրների տեղեկաբերներին ըսեր
է թէ Ճավիտ պէյի ճամբորդութիւ-
նը քաղաքական նպատակ ալ ունի.
Ռումանիայի, Սերպիայի եւ Պուլկա-
րիայի արտաքին գործերի նախա-
րարներին հետ բանակցութիւններ
պիտի ունենայ Պալքանեան դաշնակ-
ցութեան և Թիւրքիան շահագրգռող
մի քանի խնդիրների նկատ-
մամբ։

— Մակեդոնիայի մէջ վերստին
սկսած են հրոսախումբեր երևան
գալ։ Կառավարութիւնը հրոսախում-
բերին վերաբերեալ նոր օրէնքը
խստիւ կը գործադրէ ատոնց դէմ։
Այդ խստութիւններ յուզում յառաջ
բերած են տեղացի Պուլկար ժող-
վրդին մէջ։ Հրոսակների կիներն ու
զաւակները ձերբակալուելով փոքր-
Ասիա կաքսորուին։ Պուլկար պատ-
գամաւոր Բանչէ Ֆօրէֆ էֆէնտին
այդ խստութիւնների դէմ բողոքեր
է ներքին գործերի նախարար Թա-
լէաթ պէյին որ խոստացեր է հարկ
եղածն ընել։

— Միութեան և Յառաջդիմութեան
բերանն եղող գոմիդէին «Թանին» լը-
րագիրը դադարման դատապարտը-
ւեր է, Ծերակոյտին դէմ բուռն ո-
ճով յօդուած մը հրատարակած լինե-
լուն համար։

— «Ժէօն-Թիւրք» ֆրանսերէն
օրաթերթը, որ պատերազմական
ատեանի կողմէն դադարման դատա-
պարտուած էր, արտօնուեր է վե-
րստին հրատարակուելու։

— Հանգուցեալ Աբիկ էֆէնտի
Ունճեանի սեփականութիւնն եղող
շոգենաւ մը, Ապտիւլ Համիտ թա-
գաւորութեան օրով և անոր հրամա-
նով, երթևեկութենէ արգիլուած մը-
նացած էր երկու կամուրջներուն մի-
ջև։ Այդ կապուած վիճակի մէջ եր-
կար ատեն մնալով փտեր էր բնակա-
նապէս։ Այժմ Ունճեանի ժառան-
գորդները ՁԱսի հատուցում պա-
հանջած լինելով, Պետական խոր-
հուրդը քններ է այս խնդիրը և ժա-
ռանգորդների պահանջն իրաւացի
գտնելով որոշեր է որ այդ ՁԱսի փո-
խարինութեան համար վճարուելիք
գումարը տէրութեան առաջիկայ տա-
րեի ելմտացոյցին մէջ անցնի։

— Վարչապետ Հիլմի փաշան հը-
րաժարական տուաւ, նկատելով որ
անհամաձայնութիւնը կը շարունակ-
ուի իրեն և Մ. և Յ. Գոմիդէի մեծա-
մասնութեան միջև որ տիրող տարբն
է օսմ. խորհրդարանին մէջ։

— Հիլմի փաշային յաջորդեց Հը-
ռովմի դեսպան Հագգը պէյ որ սահ-
մանադրական առաջին վարչու-
թեան մէջ ներքին գործերի նախա-
րարութեան պաշտօնը վարեց եւ թէև
շատ ազատամտութեամբ չվայլեցաւ
այն ժամանակ, բայց Մ. և Յ. Գո-
միդէն որ վարչական մարդերի պա-
կասութիւն կը զգայ, աչքը անոր
վրայ դարձուցած է այժմ։ Հագգը
պէյ յունվար 4ին Հռովմէն կը մեկնի
Կ. Պոլիս երթալու համար։

— Լուր կայ որ Պաղտատի մէջ
Լինչի խնդրին պատճառած յուզումն-
քին հետեւանքով արիւնահեղ ընդ-
հարում մ'եղած է տեղացիներին եւ
Թիւրք զօրքերին միջև.

— Սուլթանը Շեյխ-իւլ-իսլամ
նշանակեր է Լատա էֆէնտին որ Հա-
միտի գահընկեցութեան վճիռն ստո-
րագրած էր։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Պաղտատի երկաթուղիին նկատմամբ
Գերմանիայի եւ Անգլիայի միջև ծագած
մրցումը յայտնի է։ «Ֆրանկֆուրդեր
Զայթունկ» գերմանական լրագրի Պերլինի
թղթակիցը հետեւեալը գրած է այս
առթով սըր Էրնէսդ Գասէլի Պերլին մա-
ցելելուն վրայ.

«Անգլիացի ելեւմտագէտին Գերմա-
նացիների հետ ըրած բանակցութիւնները
Պաղտատի երկաթուղիի շինութեան
դրամական մասին միայն կը վերաբերին։
Ինչդ չէ այն լուր թէ Գերմանիան առա-
ջարկեր է Պաղտատի երկաթուղիին հա-
մար շահագործութեան շրջանակներ կազ-
մել Գերմանիայի և Անգլիայի միջև։ Սըր
է. Գասէլի գիտնալ ուզածն այս է մի-
այն թէ գործին մէջ շահ ունեցող Գեր-
մանացիներն ի՞նչ պայմաններով կրնան
գոհացում տալ Անգլիացիներին երկար
ժամանակէ ի վեր յայտնած փափաքնե-
րին։ Այս բանակցութիւններ Գերմանա-
ցիների թելադրութեամբը սկսած չեն,
այլ բարձրաստիճան Թիւրքերի որոնք
կը փափաքին որ Գերմանացիներին եւ
Անգլիացիներին միջև համաձայնութիւն
մը հաստատուի Պաղտատի երկաթուղիին
նկատմամբ։ Բանակցութիւնները կը շա-
րունակուին Թիւրքերի գծած սահմաննե-
րին մէջ եւ Գերմանացիները հարկ հա-
մարեցին նախապէս իմացուցնել անգլիա-
ցիներին իրենց անհրաժեշտ պայման թէ
իրենց միջև լինելիք ոեկ կարգադրու-
թեան համար պէտք է որ նախապէս
Թիւրքիայի հաւանութիւնը ստացուի։ Կը
խոստովանին Գերմանացիները թէ շատ
դժուարին պիտի լինի ամէնքն ալ գո-
հացնելու կերպով մը կարգադրել այս
խնդիր որի մասին կարծիքները շատ կը
տարբերին և շահերն ալ իրարու հակա-
ռակ կերեւին։ Գերմանիան պէտք է որ
պահպանէ իր այն դեր որ երկար տարի-
ներէ ի վեր պատրաստած եւ կրցած էր
ներկայացնել։ Իրեն համար խնդիր ան-
դամ չկրնար լինել այդ դերէն հրաժա-
րելու։

«Ատկէ զատ, Գերմանացիները բնաւ
պէտք չեն տեսներ ամաչարելու որ հա-
մաձայնութիւն մը գոյանայ այս նիւթի
վրայ, որովհետև Տաւրոսի եւ Ամանոսի
լեռնաշղթայներէն եւ Եփրատէն անցնե-
լիք գծի արդէն չինել սկսուած միակ
մասը՝ դեռ 5 կամ 6 տարի կուզէ ա-
ւարտելու համար։»

***

«Լը Սէմաֆոր տը Մարսէյլ» օ-
րաթերթի Կ. Պոլսի թղթակիցը
Պաղտատի երկաթուղիի խնդրին նը-
կատմամբ երկարօրէն գրած է դեկտ.
24ի նամակին մէջ որմէ կը քաղենք
հետեւեալ տողերը։

Փոքր-Ասիան և Միջագետքը, սուլդա-
նի անուանական գերիշխանութեան տակ
մնալով մէկտեղ, թէ՛ տնտեսապէս եւ
թէ՛ քաղաքականապէս Գերմանացիների
սեփականութիւն պիտի դառնան։ Այս
հարցը մեր ուշադրութեան կը ներկայա-
նայ այժմ Պաղտատի երկաթուղիի երկ-
րորդ մասը կազմող չորս հատուածներին
շինութեան առթով, որ 810 հազարամէ-

գը երկարութիւն պիտի ունենայ Գուլ կուրլուն սկսած։

Գերմանիան այն պայմաններով որով ինք արտօնութիւն ստացած է Պաղտատի երկաթուղին շինելու, գլխաւորապէս իր ձեռքի տակ կառնէ Գարամանը, Կիլիկիան եւ Միջագետքը։ Դա մենաշնորհն ըստացած է նաեւ երկաթուղիի երկու կողմի 20 հազարամէջը տարածութեան վրայ գտնուած բոլոր անտառներն ու հանքերը շահագործելու եւ իրաւունք ունի նաւահանգիստներ հաստատելու Պաղտատ, Պասրա և Պարսկային ծոցին վրայ, այնպէս որ Տիգրիսի վարի մասին և Շատ-էլ Արապի վրայ նաւարկութիւնն ալ իրօք իր ձեռքը կանցնի։ Գերմանացի գաղթականները, ինչպէս արդէն կէս դար առաջ խորհուրդ տուած էին Բոշէր և Լիստան տը Ադէյն, կրնան երթալ իրրև պահնորդ զօրքեր տեղաւորուիլ Տօրոսի լեռներին մէջ եւ Եփրատի ու Տիգրիսի ափերին վրայ և սկսիլ Արեւելքի գերմանացման գործողութիւնը։

1901 Թուականէն մինչև 1905, Գերմանիան գաղթողների թիւը հասած է 146,540 հոգիի։ հիմա կը խորհին այդ գաղթականական ահագին հոսանքը դարձնել դէպի Փոքր-Ասիա և Միջագետք։ «Ահա այստեղ է որ, ըստ է Բոշէր 1856ին, կարելի է խաղաղ աշխարհակալութիւններին միջոցով նոր Գերմանիա մը ստեղծել որ իր մեծութեամբ, ժողովուրդների բազմութեամբ և հարստութեամբ կարենայ գերազանցել հին Գերմանիան և ապահով թուրք մը կանգնել Ռուսիայի եւ համասլաւութեան դէմ.»

Բայց Պաղտատի երկաթուղիի հսկայ գործը գլուխ հանելու համար ահագին դրամագլուխի պէտք կայ որ կարելի չէ հայթայթել Գերմանիայի դրամական հըրապարակէն միայն. ուստի Գերմանացիներն իրրև թէ ապացուցանելու համար որ այդ երկաթուղիի շինութիւնը միջազգային չահագործական ձեռնարկ մ'է եւ ոչ Գերմանացիներին միայն յատկացած, յայտարարեցին թէ իրենք, Գերմանացիներ, որ այս գործին նախաձեռնարկն եղած են, կը բաւականան 0/0ին 40 ունենալով, մինչդեռ 0/0ին 40 ալ յատկացած է «Ֆրանսպէլժ» սէնտիքատի մը, իսկ մը նայած 0/0ին 20։ ալ կը պահուի Անգլիտի, Ռուսիայի, ինչպէս և Թիւրքիայի հետառեւտրական յարաբերութիւններ ունեցող ուրիշ երկիրների համար որ անոնք ալ չահակցին այս գործի եթէ կուզեն։

Բայց ասիկա կեղծիք մ'էր իրենց պէտք եղածին չափ դրամ քաշելու համար միջազգային հրապարակէն։ Ահա թէ ինչպէս։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիայի Տուման, ծայրագոյն ազգակողմի և ազգայնականների ընդդիմութեան հակառակ, ընդունեց դատական բարեկարգութեանց օրինագծին վերաբերեալ բարեփոխութիւն մը որ կը թոյլատրէ դատարաններին մէջ տեղական լեզուները գործածել այնպիսի տեղեր ուր բնակիչներին մեծամասնութիւնը ռուսերէն չխօսիր։

— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն դեկտ. 27ին թէ 2 օրէ ի վեր սաստիկ ալէկոծութեան ենթարկուած են Ատլանտեանի ծովեզերեայ նահանգները։ Ծովը ողողեց Մասաչուզէց նահանգի Զըլսի քաղաքի եղերքը։ Եղած վնասները 5 միլիոն տոլար կը հաշուեն։ 1500 մարդ անպատսպար մընացած է։ Ֆիլատէլֆիայի մէջ 22 մասնաչափ ձիւն նստած է։ Նիւ Եորքի մէջ 15 մարդ ցրտէն մեռան. հեռագրական եւ հեռախօսական յարաբերութիւններն ընդմիջուեցան։

— Անգլիական «Սդանտարտ» լրագրի Գրլինի թղթակիցը կը հաղորդէ թէ հաւատարմութեան արժանի տեղերէ իմացած է որ Գերմանիայի Վիլհէլմ կայսրն ու իր պետական քարտուղարը կը ջանան Անգլիայի հետ մերձեցում մը յառաջ բերել, հետեւեալ 3 կէտերին վրայ համաձայնուելով. 1. Գաղթային ինչ ինչ խնդիրների մէջ, գլխաւորապէս Ափրիկէի մէջ ուր անգլիական եւ գերմանական ստացուածներն իրարու կից կը գտնուին, միասին գործակցութեան համար համաձայնութիւն մը։ 2. Վոսփորէն մինչեւ Պարսկային ծոցը, Արեւելքի համար համաձայնութիւն մը։ 3. Նաւային զօրութիւնը աւելցնելու մասին համաձայնութիւն մը։

— Լոնտոնի մէջ, ինչպէս նաև անգլիական նահանգների եւ արտասահմանի մէջ, դեկտ. 27ին տօնուեցաւ հանգուցեալ Կլատսթոնի, այդ մեծ մարդի ծընընդեան հարիւրամեակը։ Գուլկարիաէն բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկուելէ զատ՝ յատկապէս պատուիրակութիւն մ'ալ ղրկուած էր որ նոյն օր պսակներ դրաւ Կլատսթոնի արձանին ստորոտը, ինչպէս նաև անոր չիրմին առջև Ուէսթ մինսթըրի աբբայարանին մէջ։

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ամսագիր. Վենետիկ։ Գրական, գեղագիտական եւ հայրենասիրական ճոխ բովանդակութեամբ լոյս տեսած է արդէն դեկտեմբերի թիւը։

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ. Վիէննա. 1909 դեկտեմբեր։ Սովորականին համեմատ բանասիրական եւ պատմական հետաքրքիր յօդուածներով։

ԱՂԲԻՒՐ և ՏԱՐԱՁ. Թիֆլիզ։ Օուան Նշանեան անձնաւորութիւնների պատկերներով զարդարուած, շքեղ տպագրութեամբ։

ԼՈՒՄԱՑ. Թիֆլիզ։ Ամսագիր գրական, քաղաքական, պատմական եւ հանրային։ Ն.Օ. 9. սեպտեմբեր։ Տարեկան բաժնեգինն է Ռուսիայէն դուրս, 8 ռբլ։

ԱՆԱՀԻՏ գրական և գեղարուեստական հանդէսը վերսկսած է Փարիզի մէջ հրատարակուիլ կանոնաւորապէս երկու ամիսն անգամ մը. Տարեկան բաժնեգինն է 10 Ֆր. Ֆրանսայի համար և 12 Ֆր. Ֆրանսայէ դուրս։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՒԿԻԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Տեղական և օտարերկրեայ, թարմ, ժան և զանազան կիներով հաւ կիթներ, մեծաքանակ և փոքրաքանակ, կը ծախուին Ռոլֆ Թիէր փողոցը թիւ 77, ՏԷՐ ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ վաճառատունը։

DerAthanasian
Rue Adolphe-Thiers, 77
Marseille

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ
ՕՐԱԹԵՐԹ

Քաղաքական Գրական եւ
Հասարակական բաժիններով

Բաժնեգին. Արտասահման՝ տարեկան 30 Ֆր., վեցամսեայ 15 Ֆր։

Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ է։ Ապառիկ կամ ձրի չուղարկուիր։ Բաժանորդագրութիւնը կընդունուի ոչ թէ այս կամ այն թիւէն և թերթի քանակութեամբ, այլ ամսուայ սկիզբէն— վեցամսեայ, եռամսեայ եւն.։

Հասցէ՝ Rédaction «AZATAMART». Péra, Yéni-Tcharchi, 32, Constantinople։

Ամերիկա, Պոսթօն, Ընդհանուր Գործակալ Նորհատ Լեւոնեան, 9 Knapp St.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ ՈՒ ԿԸ Վ. ՃԱՌՈՒԻՆ
«ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ»Ի
Հետեւեալ գրքոյկները

	դրշ.	փրյ.
1. Լասալ. — Սահմանադրութեան էութիւնը	1	20
2. Եւրոպացիներու կարծիքը. . .	1	10
3. Ս. Զաւարեան. — Ապակեդրոնացումը.	1	
4. Ա. Անարոնեան. — Ազատութեան ճանապարհին. Ա. . . .	1	
5. Ա. Անարոնեան. — Ազատութեան ճանապարհին, Բ. . . .	1	
6. Ֆր. Միքայէլեան. — Ամբոխային Տրամաբանութիւն	2	20
7. Ֆր. Միքայէլեանի յիշատակին.	3	
8. Պլշեխսօվ. — Հայ, Լոյս և Ազատութիւն	3	
9. Բախ. — Հարուստներ և աղքատներ	3	20
10. Աղրիւր-Սերոբ. — Բ. տպագ.	1	10

Կը ծախուին բոլոր գրավաճառներուն քով։ Պահեստը կը գտնուի Ազատամարտի խմբագրատան մէջ. Կ. Պոլիս, Բէրա Ենի Զարշը 32։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ»Ի
ԻԴ=1910 Տարւոյ

Հանդէս Ամսօրեայն լոյս կը տեսնէ ամէն ամսագլխին՝ կառավարութեամբ Վիեննայի Մխիթարեան Հարց և գործակցութեամբ ազգային կարող բանասէրներու։

Հանդէս Ամսօրեայն նուիրուած է ամբողջապէս ազգային հին և նոր գրականութեան և պատմութեան. կու տայ իւր էջերու մէջ ամենազգի կարճ և ընդարձակ ուսումնասիրութիւններ և տեսութիւններ հայ Աշխարհին, Գրականութեան, Լեզուին, Հնախօսութեան և Պատմութեան վրայ։ Առանձին ուշադրութիւն կը դարձընէ նաև ազգային նոր հրատարակութեանց, Եւրոպայի գիտնոց հայկական իրաց մասին գրած ուսումնասիրութեանց՝ տալով տեսութիւններ անոնց վրայ և երբեմն ամբողջական թարգմանութիւններ ալ։

Բաժնեգինն է կանխիկ վճարմամբ տարեկան 15 Ֆր. — 6 ռբ.։ Իւրաքանչիւր համար կարժէ 1,50 Ֆր. — 70 կոպ.։

Հասցէն՝ Rédaction de la Revue «Handes Amsorya».
VII/2 Mechitharistengasse 4.
VIENNE. (Autriche)

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ (1794–1894)
ՅՈՒԲԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաձալ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով։ Մէջտեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Քհնյ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բոլորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրներու անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետների պատկերներովը։

Գինն է 4 Ֆրանք. Ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 Ֆրանք և 50 սանթիմ։

* * *

Գալէմքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794–1860։ Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 Ֆր. և 50 սանթիմ.։

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիան խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

ԺԴ

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ
(ԶԱՔԱՐԻԱ ՕԹՈՌԱՆՈՎ)

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՐՏԻՔ ՓՈՐՔՈՒԹԵԱՆ
1894

1 Ֆրանգ և 40 սանթիմ։

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի։

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 Ֆրանգ է։)

Եղիազար Մուրատեան. Քննական Պատմութիւն Արշակ Բ.ի և անոր Պարդեւին։ (Հայոց պատմութեան մէջ կարեւոր կէտին վրայ քննադատական տեսութիւն մ'է որի համար Մ. Աղբէկեան գրած է թէ «Հեղինակին այդ ձեռնարկութիւնը պատիւ է բերում իրան և այն ազգին, որին պատկանում է պատմութիւնը»։) 2 Ֆր. 50

* * *

ԻՄ ՀԱՅՐԱՄԱՊԱՆ ԸՆԿԵՐ
(Գ. ՊՕԼՍՈՆ ՀԱՅՈՑ ԳԵԱՆԳԷՆ ԱՒՏՈՐԻ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱԶԼԱՅԱՐՈՒԹ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուածը կը ներկայացունէ ընտանեկան տիպ պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի անբարոյական մի հայր իւր ապակուած վարքուբարքով որչա՛փ չարչարանքներ պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքէ սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գինն 1 Ֆրանգ։

Բակուրան. Կիպրոս կղզի (Ն. Աշխարհագրական և պատմական տեսութիւն։ Բ. Հայ գաղթականութիւն) 1 Ֆր. 25

SETH. J. MESROVP. History of the Armenians in India (From the earliest times at the present day). 5 fr. 50

ՅԵՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՔՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորքութեան
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi